

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 450 fil.

□ □ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unității”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Hannibal ante portas...

Dureroasele lovituri, îndreptate contra bisericii catolice din apusul Europei, ne inspiră cele mai serioase îngrijorări cu privire la viitor.

În Franța, știm cu toții, ce ură diabolică s'a descărcat în anii din urmă asupra bisericii lui Hristos... unde spre rușinea veacului al XX-lea, călcându-se în picioare principiile de drept divin și uman, s'a jăfuit averea bisericii, și jăfuitorii, capii statului republican de azi, își bat joc de cele sfinte, și prin organele lor de publicitate, cu ironie malțioasă, vestesc lumii, că biserica »Nazarineanului« este în agonie!...

În Portugalia asemenea, după revoluționarii au alungat pe regele catolic din țară, au confiscat averea bisericilor, a mănăstirilor, au detras plata preoților și obrăznicia lor a ajuns până acolo, de au oprit preoților catolici să umble pe stradă în talar preoțesc.

Nu cu mult mai bine stă biserica în Spania catolică, unde un rege tiner și neexpert joacă ca o păpușă fără de voință în mâinile guvernului francmason, și pentruca să-și salveze tronul, a scris și edat ordinațiuni de acele, prin cari se vatămă simțemintele per eminentiam catolice creștinești ale poporului spaniol. Din această cauză, nu demult, era aproape să se rupă legăturile diplomatice dintre Sf. Scaun apostolic și guvernul spaniol.

În Italia, capul bisericii lui Hristos, după ce guvernul italian i-a jăfuit cu sila dominiul temporal, — azi trăește ca un rob sfânt închis între pereții Vaticanului, și așa este lipsit de aceea libertate, de care ar avea lipsă nesmintit pentru cărmuirea bisericii lățite pe întreg globul pământesc.

Cu durere vedem, că mai ales în acele state ale apusului, în cari

în veacul trecut a fost mai înfloritoare biserica lui Hristos, în acele, după ce au atăcat și prigonit instituțiile bisericești, azi se atacă tovarășa bisericii: *școala*.

Adversarii nostri au devenit iscusiti, deoarece neputând extirpa simțemintele religioase din inima creștinilor copti la minte, tari în convingerile sale, au aflat de bine a-și îndrepta armele în contra speranței viitorului: în contra tinerimii. Instrucțiunea religioasă au declarat-o de lucru privat a fiecărui cetățan, deci au scos-o din școală. De învățători aplică oameni fără credință cu intențiunea diavolească, de a otrăvi inima tinerimii, ca așa dacă nu le-a succes să învingă azi și să doboare la pământ biserica lui Hristos, să le succedă aceasta în viitor!...

Tendința aceasta dinspre apus a ajuns deja și în țara noastră. Și la noi un spirit ocult lucră pentru scoaterea religiei din școli. O bună parte a tinerilor universitari din patrie, seduși de aceste idei anticreștine, sub conducerea reuniunii, »Galilei Kör«, s'a pus în serviciul acestui scop detestabil. Lupta ce o poartă corifeii acesteia în contra bisericii, a preoților și în contra călugărilor, bruschează chiar și simțemintele onestității publice.

Acești corifei, în mare parte, s'au crescut în școli preoțești, și dacă devin bolnavi și acuma să folosesc și le cade bine în spitale grija împreună de abnegațiune îngerească a călugărilor; încă și cănele linge mâna binefăcătorului său și numai atunci o mușcă, dacă a turbat cu totul...

Deci ni se impune o datorință gravă, ca prin toate mijloacele să ne ținem de dreptul nostru de a catehiza în școli și să ne opunem cu toată tăria sufletului tendinței infernale de a ne descreștina tinerimea.

Fie care preot conștientios datorința sfântă de a catehiza în-

suși și nu prin altul, trebuie să și-o împlenească cu toată scrupolositatea, atât în școlile confesionale, cât și în cele susținute de stat, sau de comune.

Dacă nu vom apăra dreptul nostru, dacă nu vom exercita influința noastră în direcțiunea de a crește în spirit religios tinerimea, atunci am trăit înzădar și am permis, noi înșine, ca vrăjmașul bisericii noastre să ne scoată din penultima noastră fortăreață: din *școală*, și i-am deschis calea, ca în cel mai apropiat viitor, să fie în stare a ne asedia ultima fortăreață: vor bate la porțile bisericii!...

Deci la lucru, până ce nu-i târziu, să ne apărăm, fiindcă »Hannibal ante portas!...«

Dr. PAUL LAURAN.

Alegerea dela Arad. Sâmbătă la orele 9 seara s'a terminat lupta în jurul mandatului dela Arad între ministrul prezident, contele Ștefan Tisza și contele Adalbert Szécheny. Lupta s'a terminat cu învingerea lui Tisza. Ministrul-prezident a avut o majoritate de 907 voturi față de contracandidatul său. — Alegerea a fost atât de inverșunată, încât în analele luptelor politice ungurești e fără păreche. Aradul a fost în zilele din urmă într'o adevărată stare de asediu. Pentru sprijinirea candidatului opozițional au venit la fața locului toți corifeii și șefii fracțiunilor opoziționale, cari au dezvoltat o febrilă activitate pentru izbândă candidatului lor. Mai ales contele Apponyi și contele Mihail Károly au cucerit pe mulți din tabăra guvernamentalilor. În ziua din urmă a sosit în Arad, cu automobilul și contele Andrassy Gyula ceea ce a făcut mare senzație.

Vázsónyi a corțesit mai ales printre jidovime, dintre cari mulți au votat cu Széchenyi. Tot aparatul acesta uriaș, toate vorbirile lui Apponyi și agitația lui Károly n'au putut mântui însă pe candidatul opozițional de strajnică înfrângere. Căci abstrăgând dela împrejurarea, că în fața acestora sta aparatul uriaș oficial, mai avea în față și pe cel dintâiu om al statului unguresc, pe contele Tisza.

S'a dovedit cu ocaziunea acestei alegeri, că și maghiarii cunosc tot atât de bine

pe guvernamentali ca și pe opoziționali. Coaliția pe când era la putere, a fost condusă de aceleași principii și a guvernat tot așa după cum fac actualii dela putere. Din aceste se explică apoi că vorbirile strălucite ale contelui Apponyi nu mai prind. Sunt admirate, nu-i vorba, ca atâtea capdeopere ale oratoriei dar nu le mai urmează nime. Loznici false, sistem putred, căpătuieli, interese personale și de partid brăzdează sistemul de guvernament de azi, de care încep să fie și maghiarii sătui. Și dacă cineva nu merge la urnă din convingere, dintr'un interes de o datorie superioară, natural că își va căuta interesul său personal acolo unde îl află mai bine, în tabăra guvernului. Acesta este, credem, motivul principal, că a putut să răușască contele Tisza, având împotriva pe cei dintâi bărbați opoziționali de azi ai țării. — Românii, după cum vedem, s'au abținut în mare parte dela alegere, afară de câteva uscături, cari înse n'au numărat nimic în proporțiile cu care s'a dat această inversunată luptă. Deși par'că vedem foile opoziționale unguerești, cum vor vorbi despre rachi și alegători români, din rapoartele de până acum se vede că aceștia s'au obținut și au lăsat maghiarii să-și măsure săbiile ei de ei. — Tisza a primit 2470 voturi, iar Széchenyi 1563.

Protopopiatul Cojocnei în fața legii cvincvenalelor preoțești.

Subscrișii, preoți din protopopiatul Cojocnei, intruniți astăzi la sediul districtual în cauze publice tractuale, desbătând, după săvârșirea afacerilor oficioase, întregirea venitelor preoțești prin cvincvenalele proiectate de actualul guvern al patriei și pe cale de

a deveni azi-mâne lege sancționată, îndrăsnim a arăta în cele următoare justele noastre gravamie față de această întregire de venit și a îndrepta, cu toată umilița, către Preaven. Ordinariat Arhiepiscopesc rugările fiești de mai jos:

1. Suntem nemulțămiiți cu fixarea maximumului venitelor preoțești în sumă de 3000 cor. deoparte pentru că această sumă e atinșibilă foarte târziu, pe când ea nici astăzi nu ar corespunde exigențelor vitale și demnității clerului, de altă parte pentru că în chipul acesta se creiază situația aceea ridiculă și nicări practizată, ca superiorul cu cvalificație mai înaltă să fie inferior în dotațiune subalternului său cu cvalificație mai puțină, precum se va întâmpla la noi primind învățătorul salariu de 3200 cor., iar preotul, directorul școlii și prezidentul senatului școl., deci de 2-ori superiorul învățătorului, va fi silit a se mulțami cu 3000 cor. Ca o culme a acestei disproporții nedrepte mai vine și §-ul 11. al proiectului de cvincvenale, care și din acest maxim răpește 600 cor. și astfel pe când învățătorul cu etatea recerută se va bucura deja în anul crt. de 3000 cor. salariu, preotul, ori de ce vârstă ar fi până preste cinci ani, nu poate trece peste 2400 cor. adică peste 75% din salariul subalternului său!

2. Protestăm cu toată tăria împotriva acelor restricțiuni, cari fac iluzoriu chiar și maximumul de 3000 cor., împotriva pretextelor artificiale din § 5. al proiectului. Motivul just al celei mai adânci nemulțămiri este următorul: scopul cvincvenalelor, eum și a congruei statorite în Legea XIV—1898 și Legea art. XIII—1909 este întregirea venitelor preoțești — precum o mărturisește aceasta și § 1 al proiectului din vorbă — cari venit în raporturile economice de astăzi sunt absolut nefundulitoare pentru sub-

zistița preoțimii. Cauza micimii venitelor locale în cele mai multe parohii ale Provinciei noastre Metropolitane nu este biserica noastră, cu atât mai puțin preoții din acele parohii, ci ea trebuie căutată în trecutului beneficiilor parohiale. Partea preponderantă a venitelor paroh. locale adică până în ziua de azi o formează venitul încurs din acele imobiliti, cari s'au rupt odinioară la porunca Regilor apostolici ai patriei, ca Patroni supremi, din domeniile feudale, din averile feudale și din alte latifundii. Prestațiunile credincioșilor în tot locul au stat și stau pe planul al II-lea, pe alocurea lipsesc aproape total, iar ofertele generoase ale privatierilor în biserica noastră cu credincioși așa de mizer situați, au jucat o rolă de tot restrânsă, ca să nu zicem, că sunt necunoscute. În parohiile acele, unde ordinațiunile regești au avut efectul dorit, venitul local e mai mărisor, iar în acele parohii în cari poruncile regești s'au dat către puternici lacomi de avere, nedrepti față de „valahii“ desprețuiți și renitenți, față de Capul încoronat, acolo venitul local e bagatel, care pentru puținătatea lui nu acum, în scumpetea exorbitantă, dar nici înainte de asta cu un secol nu era destul pentru traiul unui preot.

Prin legile sus citate începuse statul a repara strâmbătățile din trecut, a nivela diferențele enorme și iată că prin cvincvenalele proiectate consfințește de nou, ba mărește chiar, inegalitățile dintre beneficii, lăsând în mizerie pe cei mai mizeri și silind pe beneficiații de azi și din viitor, să tragă scurta pentru lăcomia de avere și pentru nesubordinarea domnilor de pământ de oare când!

Pentru evidența nedreptății stipulate în § 5 al proiectului despre întregirea prin cvincvenale a venitelor preoțești protestăm încă odată și cu toată tăria în contra dispo-

FOIȚA.

Cântece.

— Lenau. —

III.

Prietinie

Floare albă, floare albă
Ce frumoasă te credeam!
— Și azi mi-te stângi și poate
Nici când n'o să te mai am.

Vânturile, valurile
Altor zări mi te-au pierdut —
— Floare albă, floare albă
Altecum eu mi te-am crezut!

Inzădar! Și cum te scuturi
Simt, că ceva mi-ai răpit —
Floare albă, floare albă
Pentruce te-ai ofilit?...

Val—Ora.

In excursie prin Bănat.

Din cele trecute vremi.

I.

E tocmai un an, de când am făcut minunata plimbare prin Bănat, dela Timișoara până la Oravița, și pe Dunăre până a Orșova, ca peste Caransebeș-Lugoj să ne

intoarcem iarăși la Blaj, Patru profesori și vre-o treizeci de elevi ai gimnaziului au luat parte la aceasta excursie, care a lăsat în sufletul fiecăruia urme adânci și ne-a mărit cunoștințele acestui pământ binecuvântat, locuit până la Tisa de românii noștri.

Am tot așteptat, să eternizeze cineva momentele mai de seamă din aceasta excursie, dar până acuma nu s'a făcut. Ca să nu piară toate acele puternice impresii, cari ne-au petrecut atunci pas de pas, le voi aduna în mănunchiu, așa după cum le mai am și astăzi.

E un vechiu obicei în lumea învățătorilor, ca la descrierea ținuturilor, a popoarelor, să se facă și o scurtă introducere — istorică. Imprejurarea aceasta mă constrânge, ca partea aceasta a excursiunii să o las în sarcina istoriografului competent, ca să o spună, el după cum s'a petrecut. În privința aceasta voi copia deci pe alții. Și voi copia un mare istoriograf, despre care știe toată lumea, că amestecă cu predilecție adevărul cu povestea, și cultivă cu o deosebită râvnă mitul, legenda și basmul. Dacă vreți așa-dar să cunoașteți începutul neamului românesc din Bănat, cetiți balada populară de mai jos, pe care mi-a comunicat-o illo tempore distinsul învățător, și adâncul cunoscător al Bănatului, dl Sever Sălca. Ascultați deci povestea fermecată a neamului românesc de pe valea Cernei.

Plecat-au plecat
Din oare ce sat,
Trei surorile
După floricele
Joi de dimineată
Pe rouă pe ceață,
Sus la codrul Cernii
La vadul Rușavii¹⁾

Sora cea mai mare
Era de mirare,
'Naltă și gingașă
Ca o floare aleasă;
Simziana 'nume
N'are soață'n lume
De-i căta-i în stn
Îi gășiai un crin.

Sora mijlocie
Lelița Mărie,
Plină de trufie
Fără viclenie;
De-i căta-i în ochi
Muria-i de deochi.

Sora cea mai mică
Cea mai frumoșică
Ca o stea de noapte
Le 'ntrecea pe toate.
Ca raza de soare
Mândreța de floare;
Ana Giurgiuleana
Ca și Simziana

În codrul mergeau
Și flori culegeau;
Cununi impleteau
Și doine cântau.

¹⁾ Rușava, adică Orșova.

zițiunii de a măsura evincenalele după venitul consacrat al parohiei, și prin aceasta de a nu întregi venitele tocmai a acelor parohii, cari mai imperios reclamă evincenalele întregitoare și cerem acordarea întregirii venitelor exclusiv în raportul anilor petrecuți în ori ce oficiu bisericesc — de paroh, de adm. par., de capelan, catehet, oficial administrativ etc. — și independent de calificarea variabilă personală. Cerem prin urmare cumpănă egală pentru toți preoții, fără conziderare la pregătirea teoretică trecătoare și vacilantă și fără conziderare la calitatea funcțiunii în care am servit și servim!

3. Aflăm ca nespun de vătămător și deci îl osândim dela α până ω §-ul 9 al proiectului cu pricina, care țintește să răstoarne un drept fundamental al Ordinarietelor bisericești, drept înrădăcinat în canoane și susținut chiar și în legile patriei noastre, în special în Legea art. 53 din 1868. Dreptul de a înființa și a desființa, de a muta și a străforma beneficiile bisericești și în cazul nostru de a desființa ori a înființa parohii, e un drept constituțional bisericesc subiectivizat în persoana Episcopului diecezan, care în materia aceasta dispune liber de orice amestec străin, nu numai în virtutea legilor proprii bisericești ci și în temeiul citatului articolu de lege civil a patriei noastre, care stabilind și recunoscând acest drept, deprinderea lui nu o condiționează dela numărul sufletelor din cutare localitate. Legifirarea dreptului de ingerință cu atâta putere decizivă a ministeriului de culte în însași ființa parohiilor o calificăm de încălcare păcătoasă a canoanelor bisericești și de vătămăre a legilor patriei noastre; din care cauză, cum și din cauza efectului dezastruos ce prevedem că-l va produce amestecul neoportun a ministrilor de rezort în viitorul

cel mai apropiat, nu aflăm cuvinte de ajuns pentru a manifesta indignarea noastră față de acest § distrugător.

4. Nu mai puțin periculos e §-ul 10 al acestui proiect, care dă în mâna ministrului o cursă prea fâțișă pentru a prinde în ea pe membrii clerului, pentru a și-i deobliga la unele servicii tănuite în haina cuvintelor sibilice: „împrejurări cari merită să fie luate în conziderare“. Protestăm energie în contra tendinții de a remunera pe preoți pentru servicii și conziderații străine de statul nostru, dar cerem și pretindem remunerație dreaptă pentru: demnitatea tagmei preotești, serviciul adus patriei prin conservarea religiozității și a bunelor moravuri și pentru subzistența familiilor noastre.

Protestăm în contra expunerii clerului la controlul pândășilor și cerem întregirea venitelor echitabil, legal și sigur.

5. Noi, preoții români, fără deosebire de calificare și fără respect la numărul sufletelor păstorite, concurem la susținerea bunei orândueli a patriei nu numai prin împlinirea serviciilor preotești ci și prin serviciul de unicii povățuitori ai credincioșilor noștri în toate cauzele lor culturale și materiale, apoi prin suportarea tuturor sarcinilor publice: erariale, comitatene etc., până și prin jertfă de sânge pentru patrie. Pentru lămurirea acestora ajunge a se socoti, că noi avem familie și așa plătim mai multă contribuție ca preoții nefamiliști; noi purtăm economie de câmp și așa conlucrăm la regularea mijloacelor publice de comunicație, dela cari sunt scutiți preoții altor confesiuni, neavizați la economia grea de câmp; noi avem băieți, cărora în urma mizeriei, nu prea le putem da atâta școală, cât să obțină ceva scutință dela serviciul militar activ și astfel dăm patriei soldați viguroși.

Cine caută neprăpădit la patriotismul

nostru se poate convinge, că preoțimea gr. cat. românească merită conziderație mai echitabilă, decât cea arătată de guvernul actual.

În urma acestora cu umilință recurgem la Exel. Sa, Preasfințitul Păr. Metropolit rugându-L:

I. Să binevoiască a stăruii cu toată greutatea înaltei Sale poziții pentru sanarea nedreptăților proiectate și pentru apărarea justelor interese ale întregii Provincii metropolitane;

II. Să binevoiască a curma raportul stricăcios dintre numărul parohiilor și numărul adm-lor prin reducerea acestuia din urmă provăzând cu decret de paroh pe toți preoții cu putare corectă.

III. În sfârșit, pentru inactivarea unei mișcări mai mult promițătoare și pentru preîntimpinarea atâtor curente destructive cum și pentru aranjarea mai multor afaceri domestice arhid.; rugăm pe Acelaș Preasfințitul Părintele nostru să nu pregete a conchema cât mai îngrabă un *Sinod arhidiecezan*.

Cojocna 26 Iunie 1913.

Ioan Hațiegan m. p. protopop, Vas. Hopârtean m. p., Aurel Pop m. p., Mih. Hodârneanu m. p. și Vas. Cerghizan m. p. în numele nostru și al fraților preoți tractuali.

Corespondențe.

Din Torontal.

Examenle școlare din acest district protopopesesc au fost presidiate de vrednicul protopop al Torontalului M. O. Domn. Georgiu Munteanu, din Comleșul-mare, pe lângă comisarul reuniunii inv. din Diecesa Lugului Romul Luțai, inv. Cenadul-mare.

Codrul răsuna
Și se legăna.

Ele tot umblară
Până tăbăriră...

Cele mari surori
Culegând la flori,
Că mi se vorbiră
Și să sfătuiră:
Pe Ana s'o lasă
Și să plece acasă.
Ana adurmea
Și 'n zori se trezea.
Apoi le striga —
Codrul răsuna.
Trei zile umbla
Pe nim' nu vedea
Tot codrul căta
Surori nu vedea
Numa-un pui de cuc
Cânta pe un nuc.
Pe acela-l vedea
Și din graiu grăia:
— Cucule, drăguțule,
Puinle voinicule.
Scoate-mă la țară
Și la drum de cară,
La surori tu iară
Că-ți voi fi o vară.
Cucul ti grăia
Și așa-i zicea:
— Ba eu, fată ba,
Nu te-oi asculta.
Că am vere multe
Cât is flori în munte,
Și să mai ruga:
— Cucule, voinicule
Scoate-mă la țară.

La surori tu iară
Că-ți voi fi o soră.
Cucul ti grăia:
— Ba eu fată ba,
Că eu am surori
Câte-s vara flori.
Fata iar zicea
Și se mai ruga:
— Cucule, drăguțule,
Auzi tu voinicule;
Scoate-mă la țară
Și la surori iară,
Că-ți voi fi soție
Până voi fi vie.
Cucul ti grăia:
— Baio fată ba,
Că eu nu-'s ficior,
Ca să mă însor.
Ci-s o păsăruță
Nu știu de drăguță.

Și ea tot mergea.
Și tot se ruga.

Apoi ea vedea,
Un șerpe venind
După ea fugând,
Ea tare mergea
Șerpele o ajungea,
Și mi-o cuprindea
Mijlocu-i stringea.
Iară ea striga,
Codrul răsuna...

Sus pe Cerna sus
Mulți voinici s'au dus
Și toți s'au repus.
Dar a mai rămas
Un voinic viteaz,

Iovan Jorgovan
Braț de buzdugan;
Cu un călușel
Ca un vulturel.
El se preumbla
Și să infătoșa
Ori pe Cerna sus
La un loc ascuns.
Și el auzia
Dar nu pricepea:
E vers bărbătesc
Sau e femeesc,
Că Cerna suna
Codrul resuna.
Apoi se întorcea
Cernii de-i zicea:
Înceată Cerno 'nceată
Că eu îți voi da
De vei asculta,
Un brâu de argint
Cum nu-i pe pământ.
Cerna auzia
Dar nu înceta
Înceată Cerno 'nceată, —
Că eu îți voi da
De vei înceta,
O breană d'argint
Cum nu-i pe pământ.
Cerna auzia
Pe loc înceta.

Iovan Jorgovan
Braț de buzdugan
Glasul pricepea
Când îl auzia,
Că nu-i bărbătesc
Ci e femeesc.
Calul își stringea,
Iar calul fugea;

Privitor la aceste examene ne comunică următoarele:

În *Sânicolau-mare* examenul s'a ținut mai de timpuriu, la 12 Mai, fiind bolnav învățătorul.

Rezultatul examenului a fost recunoscut de bun, învățător e aci Cornel Deciu.

La examen pe lângă presidiu a fost de față parohul local ca director școlar On. D. Vasile Deciu, apoi a mai participat și alți oaspeți, dintre cari remarcăm pe On. D. Victor Deciu parohul *Cenadului-mare*, Dl Teglași funcționari la of. de dare, Filip Crăciun și alți oaspeți.

M. O. Domn protopop Muntean, la finea examenului, a rostit o vorbire frumoasă, apoi s'au distribuit mai multe premii între școlari.

În comuna *Igris* examenul s'a ținut la 2 Iunie, unde a funcționat ca învățător On. D. preot local Sighartău, carea purtat o grea sarcină fiind ocupat și cu zidirea sf. bisericii de acolo. Examenul Dlui Sighartău a fost totuși mulțumitor, exprimându-i-se deplina recunoștință și mulțămintă.

Așteptăm și pe viitor dela dl Sighartău deplină tărie sufletească și putere spre a ridica această parohie, unde are să înțimpine multe greutăți.

La finea examenului protopopul distric-tual rostește o vorbire instructivă, în carea provoacă părinții, că să-și trimită copii la școală regulat, căci școala e care ne susține pe noi.

În *Comloșul-mare* examenul s'a ținut la 7 Iunie st. n. a. c. în prezența unui număr frumos de oaspeți, cari stăteau în falnica sală de învățământ *) împodobită de flori și cununi verzi.

*) Școala din *Comloșul-mare* e o zidire pnternică, carea abea cred că are păreche în dieceza Lugojului.

De pe fețele celor prezenți s'a putut ceti o deplină mulțumire și bucurie, dovadă răspunsurile școlarilor munca vrednică de laudă a celor ce stau în fruntea școlii.

Nu pot trece cu vederea lucrurile frumoase și demne de imitat, ce am auzit din studiul religiunii, din Istoria bisericească.

La finea examenului comisarul Reuniunii Romul Luțai într'o vorbire avântată a spus elevilor și celor prezenți, că acum pentru a 3 oră participă la examenul școl. din frunțașă comună *Comloșul mare*, și constată cu bucurie că învățământul în școală, din an în an progresaază în mod vrednic de toată lauda.

Se bucură, zice Dl comisar Luțai, că *Comloșenii* sunt oameni luminați, cari înțeleg folosul ce aduce învățătura și școala, dovadă aceasta și prin faptul că *Comloșenii* își trimit regulat băiații la școală pe carea o îmbrățișează și o iubesc alături cu sf. biserică.

În fine își exprimă deplina sa îndestulare față de rezultatul examenului, mulțămintă din inimă Dlui protopop și învățător Valeriu Besu, cari au prestat acest rezultat frumos.

Într'un ton bine potrivit, prin cuvinte frumoase protopopul Muntean mulțamește comisarului Luțai pentru paciența, ce a avut-o în decursul examenului timp de peste 4 ore, zice că Dsa și Inv. Dsale nu pentru a fi laudați muncesc, ci pentru că aceasta le este sfânta lor datorință, pe care o împlinesc cu scumpătate, spre binele și ridicarea parohiei în a cărei frunte se află ca ocărmitori.

După acestea se împărțesc mai multe premii între școlarii binemeritați, iar rezultatul examenului se declară de *laudabil*.

În *Cenadul-mare* examenul s'a ținut la 9 Iunie a. c.

Răspunsurile clare a elevilor din religiune, și din celelalte obiecte de învățământ au dovedit zelul și activitatea parohului Victor Deciu și a învățătorului Luțai în urma cărora rezultatul examenului a fost declarat de laudabil.

La examen pe lângă presidiu au luat parte mai mulți creștini gr. cat. și gr. or. Dintre ai noștri însemnăm pe Teodor Terzeu, Nicolae Isac, Meilă Boita, Rancu Todorov George Muntean, George Rejep și alții. Dintre frații gr-or. însemnăm frunțașii economii: Paia Socol, Paia Blagoe, Dimitrie Chinaida și mai pre sus de toate antistia comunală reprezentată prin judele comunal subz. Tănase Suciuc și cassariul com. Georgiu Rejep.

La finea examenului M. On. D. Muntean ține o vorbire aleasă exprimându-și deplina s'a mulțumire și bucurie, față de rezultatul examenului, laudând munca neobosită a parohului și învățătorului său.

Mulțamește mai departe St. oaspeți, cari au participat la examen, îndeosebi își exprimă deplina s'a recunoștință față de antistia comunală. Răspunde d. Victor Deciu ca director școlar.

Cei prezenți apoi și frații gr-or. în urma răspunsurilor frumoase ce au auzit cinstesc peste 10 cor. elevilor spre distribuire tot asemenea și curatoratul bis. distribuie unele premii între școlari.

Coresp.

Reviste.

Noul războiu balcanic. Relațiile dintre statele balcanice s'au înăsprit mult în zilele din urmă. La invitarea Țării Rusiei de a se su-

Ca un leu răcnea
Aerul frângea
Flacăra făcând
Suliț' ascuțind,
Câinii sumuțind.
Șerpele 'l vedea
Și din graiu grăia:
— Iovan Jorgovan,
Braț de buzdugan!
Cu ce fel de bine
Vii tu cătră mine,
Să nu socotești
Să mă prăpădești.
Te rog viu mă lasă
Și te întoarce acasă;
Jur pe capul meu
Mort voui fi mai rău.
— Ba eu nu mă 'ntorc
Până vei fi mort.
— Iovan Jorgovan
Braț de buzdugan;
Te rog viu mă lasă
Și te întoarce acasă.
Ba eu nu mă întorc —
Până vei fi mort,
Că te-am auzit
Pân'ai otrăvit
Față femeiască
Cu falca-ți hoțască,
Șerpele zicea:
— Iovan Jorgovan,
Braț de buzdugan
Eu am auzit;
Calul tropotind
Ca un leu răcnind,
Și n'am vătămat
Cel suflet curat.
Te rog viu mă lasă
Și te întoarce acasă,

Jur pe capul meu
Mort voui fi mai rău:
Capul s'a 'mputi
Muscă va eși,¹⁾
Calul va mușca
Pe loc va crepa.
Boi va otrăvi
Plugul va opri.
— Ba eu nu mă 'ntorc
Până vei fi mort.
Lumea va 'nvăța
Fumuri ca să facă,
Musca ca să crape:
Cal nu va muri,
Boi n'a otrăvi
Plug nu va opri.
Iovan Jorgovan
Braț de buzdugan.
Săbia 'nvârtea
Șerpele-l tăia
Tot îl dumica.
La față mergea;
Minuni îl prindea
De a ei frumseță,
De a ei tinerețe.
În brațe o lua
Și o săruta,
Iar fata îi grăia:
— Iovan Jorgovan
Braț de buzdugan
Nu grăbi cu mine,
Că nu va fi bine;
Tare semănăm,
Să ne întrebăm,
De ce neam suntem?
Ce viță vom fi?

¹⁾ Musca columbace, care primejduiește vitele prin acest ținut.

Eu sunt față de 'mpărat
De la Scăpătat.
Iovan s'a intristat.
— Cred că am păcat;
Că te-am 'mbrătoșat,
Și te-am sărutat.
Eu sum fiu de împărat
De la Scăpătat.
Și ne-au blăstămat
Ai nostri părinți
Să fim despărțiți.
— Tu să fi la răsărit
Ca și cerbul rătăcit
Eu să fiu la Scăpătat
Ca și leul vătămat. Oct. Prie.

Cugetări.

Dzeu fiecărui animal i-a dat ceva armă de apărare. Mai darnic însă a fost față de om, căci i-a dat minte, arma cea mai puternică.

*

A ști să suferi e semnul iubirii. A suferi pentru Hristos, înseamnă a te numi erou, căci de multe ori te ajunge disprețul și batjocura lumii.

*

Toți picurii din paharul suferințelor să schimbe în diamante, cari vor împodobi coroana vieții vecinice.

*

Creștinul bun nici când nu poate să lucreze în contra convingerilor sale.

pune necondiționat arbitragiului său, Bulgaria a spus, că numai în acel caz este dispusă a se supune unui arbitragiu, dacă Sârbia declară, că recunoaște tractatul anterior de valabil, își retrage trupele din Macedonia și demobilizează până la un sfert al contingentului, ținut azi sub arme. Sârbia la rândul său a declarat de asemenea, că la nici un caz nu cedează din revizuirea tractatului ei cu Bulgaria și nu demobilizează. În fața acestei situații intervenția Rusiei devenise iluzorie. Bulgaria a trimis deci o notă energetică la Belgrad, cerând răspuns hotărât în chestie. Ministrul president Pașici dând de dificultăți neînclăturate a demisionat, ca să facă loc unui cabinet care să cedeze pretenziunilor, bulgare sprijinite tot mai hotărât și de Austro-Ungaria. La intervenirea regelui Pentru înse Pașici și-e revocat demisia, a convocat scupcina sârbească, unde în conțelegere cu șefii opoziționali, a făcut destăinuri importante privitoare la stadiul în care se află conflictul cu Bulgaria. Imprejurările pe un moment erau așa, încât se aștepta, că Sârbia va ceda Macedonia Bulgariei și își va retrage trupele sale. Bulgaria conștientă de superioritatea ei diplomatică a declarat la nota Țarului, că acceptază arbitragiul numai în cazul când i-se dă asigurarea că chestia conflictului ei cu Serbia se va termina în cel mult șase zile. În supremul moment al acestei beții naționale bulgărești a intervenit glasul poruncitor al României, care a comunicat guvernului bulgar, că îndată-ce va face cel dintâi pas înarmat în potriua aliaților sei, armata română imediat trece Dunărea.

România de partea Sârbiei. Telegrammele mai noi aduc știri senzaționale. E peste ori-ce îndoială, că România la cazul unui războiu sârbo-bulgar va fi pe partea Sârbiei. Imprejurarea aceasta a schimbat deodată șansele războiului, care devenise pentru Sârbia în clipele din urmă extrem de nefavorabil. În urma atitudinii hotărâte a țării românești Serbia a hotărât, că nu va mai aștepta sfârșitul conferenței din Petersburg, ci anectează Macedonia și teritoriile ocupate. Se zice, că în București ar fi intervenit ambasadorul unei mari puteri în favoarea Bulgariei, zicând, că Austro-Ungaria nu poate tolera o Mare-Ser-

bie în sudul ei, la ce regele Carol ar fi răspuns:

— Nici România nu va tolera o Mare-Bulgaria în vecinătatea ei.

Mobilizarea armatei române.

Anunță, că guvernul român a dat deja ordinul de mobilizare și se așteaptă în tot momentul, ca ostirea română să treacă Dunărea. Oficerii au fost avizați ca să nu părăsească cortelul peste noapte, iar transportul mărfurilor pe liniile ferate a fost interzis. La Constanța au fost oprite năile aflătoare în port. Serviciul maritim Dunărean a luat deasemenea dispoziții, ca la momentul dat să pună toate vasele la dispoziția ministeriului de războiu. Se zvonește, că trupele române vor debarca mai întâi la Vidin, ca astfel se fie în nemijlocita atingere cu oștirea sârbească. Foile bulgărești anunță, că în fața situației agravată prin ținuta României, Bulgaria va trebui să cedeze tuturor pretenziunilor sârbești. Dacă războiul va fi totuși inevitabil, Bulgaria nu se va împotrivi oștilor române, ci va lăsa drum liber aceluia chiar și până la Sofia. Își va trage seamă cu vecina ei, îndată ce va termina cu Grecii și cu Sârbii.

Foile din Viena sunt însă informate că Bulgaria pentru a-și asigura neutralitatea României, i-a oferit acum de bunăvoie teritoriul cerut la conferența din Petersburg.

Megalomania Bulgarilor. Ținuta României, în cazul unui războiu balcanic, a trezit deodată opinia publică bulgărească la cruda relitate. Bulgaria a trebuit să vadă, că a fost un lucru primejdios a provoca susceptibilitatea României pentru teritoriul reclamat, care îi competea altcum și în urma tractatului de Berlin. Acum ar avea lipsă de neutralitatea vecinei sale, care o face de nu se poate mișca

Și dacă nu ar perde nemic altceva, dar Macedonia a pierdut-o de bunăseamă, cu toată Macedonia e locuită în mare parte de bulgari.

Diverse.

Din arhidieceză. Vestim Fraților preoți, că a sosit dela Inaltul Ministeriu 102,490.08 cor., ca cvincvenale ale preoților arhidiecezani pe sem. II. 1913, cari în zilele proxime se vor și distribui tuturor, celor ce li s'au acordat.

Alegerea dela Diciosânmartin. La alegerea din din Diciosânmartin a reușit ministrul de interne Sándor Iános, ministrul nu a avut contra candidat. Români s'au obținut dela alegeri, iar opoziționali nu au pus candidat.

Aviz în cauza vaselor pentru conservarea sf. Mir. Frații preoți, cari au cerut, conform circularului metropolitan, să fie prenotați pentru astfel de vase, să nu le aștepte decât abia pe toamnă. În cursul lunilor de vară vasele vor fi pregătite, — în acest restimp, speriez, ele vor fi recomandate și de Ordinariatele sufragane — așa cât cu începutul anului școlar viitor, revenind la Blaj voui putea îngriji de expediția lor la adresa celor ce și-au exprimat dorința de a le avea. — Cei cari nu s'au anunțat până acuma, o pot face aceasta încă până prin 15 a lunii Iulie. Comandele sosite ulterioare vor fi cevași mai scumpe. Dr. Victor Macaveiu.

Promoție. Ionel Colbazi, originar din Spring, fost stipendist arhidiecezan, s'a promovat la universitatea din Budapesta de doctor în drept. — Felicitări!

Hotărîrea României comunicate Sofiei. Ministrul României d. Ghica a făcut guvernului bulgar declarația oficială, că România își rezervă libertatea sa de acțiune în cazul unui războiu sârbo-bulgar.

Invenția unui iesuit. Călugărul iesuit Camelli din Gratz a inventat un nou aparat electromagnetic cu ajutorul căruia să pot prinde mai ușor știrile trimise prin telegrafia fără sirmă. Integ aparatul are o greutate numai de cinci chilo, așa că împrejurarea aceasta ajută mult schimbarea stațiilor telegrafiei fără fir.

Ciocnire de tren. În săcuime, pe linia ferată Tusnad și Bicsad s'a ciocnit un tren de persoane, ce plecase dela Brașov la 2 o. 45' d. p. cu unul de povară, care plecase din gara Tusnad înainte de ce ar fi sosit trenul de persoane. Un fochist a murit pe loc, iar dintre pasageri opt au primit răni mai ușoare.

Strănepotul regelui. Elisaveta, fica princesei Maria Valeria, a dat naștere în 29 l. unei mici princese strănepoată a regelui nostru. Mama fericită și mica princesă sunt bine.

Se vând din mână liberă 20 (douăzeci) drepturi de optare la douăzeci de acții din noua emisiune a băncii „PATRIA” din Blaj. — A se adresa la administrația ziarului nostru.

Cutremur de pământ. În localitățile Avellino, Castella mare di Stabia, Cosenza, Paola, Mongrassano, Ciorigliano, Rogiano și Gravina, aflătoare în apropierea Cosenzei, în 28 l. c. la 10 o. a. m. s'a simțit o puternică sguđuire de pământ. Păgubele sunt mici.

Mulțămită publică. Dl Romul Botezan învățător gr.-cat. român în Sibiu a colectat cu ocaziunea adunării despărțământului Sibiu a Reuniunii învățătorilor gr.-cat. români din arhidieceză ținută în Cașolț 12 cor. pentru fondul internatului preparandial, iară 2 coroane pentru fondul orfelinatului învățătorilor. Primească și pe această cale mulțămitele noastre. Iuliu Maior prefectul internatului preparandial.

Partea Literară.

Despre viața curată.

Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Dar să mai întârziem ceva la romanele așa zise cinstite. Și în aceste află ce se excepționează, mă veți întreba? Da, simțul de dreptate mă îndeamnă, ca și pe acestea să le pun pe banca acuzaților. Și aceste au un păcat mare, — cu toată sunt oneste — și anume prezintă viața în ochii cetitorilor și cu deosebire a tinerilor în colori false. Să nu fiu rău înțeles, eu recunosc că scriitorul are drept de a idealiza lucrurile și dacă se folosește cu minte de acast drept, edifică, înalță și nobilitează foarte mult. Totuși cele mai multe romane stau foarte departe de viața reală și astfel ne prezintă pe eroii săi, ca și când omul în viața pământească ar avea un singur lucru și scop: dragostea și prin dragoste de a fi fericit, iar de n'ar fi aceasta nici nu am avea pentru ce să trăim.

Omul beat se socotește cuminte, încât să cauti până îi găsești păreche; să țină bogat, cu toate că acasă copiii poate plâng de foame, e viteaz, încât iar plăcea să vadă pe cel ce se prinde cu el. De multe-ori apoi e și fericit încât plânge de bucurie. Și oare care-i cauza acestor închipiri cu cari să amăgește acest nefericit? Vinarsul, ori vinul, acesta îi desamănă icoanele false. Vinarsul vieții sufletești sunt romanele, cari descriu viața în colori de tot false și îi deșteaptă astfel de dorințe, cari nici când nu se pot realiza în această viață.

Când apoi astfel de tineri cu pretenziuni multe și cu fumuri de romane pășesc în viață, ajung de se căsătoresc și nu află fericirea aceasta, sau cel puțin nu în așa măsură, amărăciunea le amărăște inima și să cred cele mai nefericite ființe, față de cari toată lumea și chiar soții lor sunt nedrepti, fiindcă în căsătorie n'au aflat ce și-au închipuit ei. Eu sunt de părerea că multe nefericiri familiare se trag din romanele reșe!

Dar răul cel mai mare e ideea ce o lasă romanul, că numai pentru amor are valoare viața și fără de el nu avem de ce să trăim. Acum se întâmplă că cel purtat de ideile din romane se înșală în persoana în care a crezut mai mult, în cazul acesta desprețuiește viața ca pe un lucru de nimic și nu arareori se și desparte de ea în mod păcătos și nșuratic, sau dacă nu, își caută recompensare în lucruri oprite, călcând în picioare orice lege morală, căci el are drept la fericirea după dreptul lumii din romane. Nime nu poate nega, că amorul luat în înțelesul său nobil, e de lipsă la căsătorie și ușurează lucrul cel greu, dar cu toate aceste inima omenească e cu mult mai largă, decât să o poată îndestula dragostea lumească,

— numai iubirea lui Dumnezeu e în stare să-i deie îndestulare și liniște.

Amorul acela care eschide pe Dumnezeu, nu e altceva decât o speție de idolatrie și singur amorul nu poate fi scopul vieții, ori ce ar zice romanțierii. Căci aș vrea să știu că oare în care colț al pământului se găsește oameni care să trăiască numai din amor? Ca să fi fericit pe lângă amor se recere și îndeplinirea datorințelor cu abnegațiune, muncă și o bună doză de suferință. Un om care ar voi să-și întemeieze fericirea casnică fără aceste mobile, pe tot dreptul se numește nebun.

Principele Potemkin primește dela țarevna Catalina multe milioane de ruble pentru cultivarea și civilizare provinciei Crimeea. Potemkin însă a chefuit milioanele, iar pe țarevna o înșală cu informațiuni false despre progresul Crimeii. S'a întâmplat că țarevna a voit să se convingă în persoană despre progresul minnat a provinciei și de aceea a călătorit la Crimeea. Potemkin ca să nu fie de minciună, a adunat din depărtări mari oameni și vite și cu istețime rară i-a prezentat țarevnei, ca într'o panoramă sate bogate și îndestulate cu soarta. Satele lui Potemkin au rămas apoi de poveste în întreagă Europa.

Fantazia în tinerețe și așa e destul de exaltată, de multe-ori chiar spre paguba celorlalte facultăți sufletești. Cetirea deasă a romanelor aprinde și mai tare fantazia, încât aceasta îi vrăjește în minte sate de alui Potemkin. Tînărul ori fata care trăiește în lumea romanelor, trăiește ca într'un extaz de beție. Nu este însă beție după care să nu urmeze trezire, pe care neamțul foarte potrivit o numește katzenjamer, tinerii noștri de regulă atunci se trezesc din beția fericirii, când ar trebui să urmeze fericirea și în locul îndestulării și fericirii dau de nefericire amară. De altcum oamenii cari înnebunesc după romane, nici nu merită o viață conjugală fericită.

Îmi pare că aud o biețiunea, că preotul ar fi preocupat față de chestiunea aceasta, de aceea îmi pare bine că pot cita referitor la acest loc păreri de unor laici. Iată parerea lui Payot: „Literatura modernă, în mare parte, este glorificarea amorului senzual. Dacă voim să dăm crezământ la o bună parte a romanțierilor și poezilor noștri, atunci scopul cel mai înalt, mai nobil ce-l putem avea în viață este îndestularea aceluia instinct, care îi comun cu al animalelor. Să nu mai fim dar mândri de idei și fapte, ci de o lipsă fiziologică. Citează apoi cuvintele lui Carlyle și zice: Carlyle la la Thackeray condamnă în modul cel mai aspu amorul, pe care acesta, luându-se după scriitorii francezi l'a descris astfel, ca și când amorul ar stăpâni întreagă ființa noastră și el ar fi lucrul cel mai înșămnat din viață; pe când amorul chiar împotriva e mărginit la câțiva ani din viața omenească, dar și și în răstimpul acesta scurt, amorul e numai unul din acelea lucruri, cu care omul, pe lângă mulțimea imensă a lucrurilor neșpus mai înșămnate din viață, trebuie să se ocupe. Și într'adevăr toate chestiunile de dragoste sunt atâta de netrebnice, încât în o epocă de glorie, nimeni nu le socotește vrednice de a se ocupa cu ele și cu atât mai puțin de ale aminti.

Manzoni scrie: „Mă număr între aceia cari zic, că nu este iertat să vorbim despre amor în așa mod, încât prin cuvintele no-

stre să aprindem în sufletul cetitorilor focul patimei..., amorul e de lipsă în lume, dar să nu uităm că amor și este totdeauna din abundență de aceea nu trebuie să ne nizuim ca să-l grijim și cultivăm, căci prin tendința aceasta ajungem la aceea, că provocăm amorul acolo, unde nu e de nici o lipsă. Sunt alte sentimente de cari are lipsă morală, pe aceste are lipsă scriitorul ca să le sădescă în sufletele oamenilor. Astfel de sentimente sunt: mila, iubirea de aproapele, blândețea, paciința, abnegațiunea...“ Educația voinții 210—211. Am nădejdea, că nimeni nu va putea zice, că păreriile bărbaților citați, ar fi preocupate.

Romanele pornografice încă le putem cuprinde sub o titlă comună, titlă cea mai potrivită exprimată în limbajul comun ar fi: povesti de dragoste păcătoasă. Exprimată în termeni de ai Ericei, ar suna: păcatele necurăției. Obiectul celor mai moderne pieze teatrale și romane e amorul păcătos, fără cugetul serios al căsătoriei, amorul, ce calcă în picioare legile cari apără credința conjugală, sau cu un cuvânt: adulterul. Unii scriitori merg apoi și mai departe; înscenează toate perversitățile; despre eroii lor îți vine să crezi, că au fugit din vr'un sanator de isterici sau chiar din casele de nebuni și apoi ne pun înaintea ochilor isprăvurile amoroasă ale acestor descreeați ca niște reguli după cari trebuie să ne îndreptăm și noi. Toate năzdrăvaniile acestor eroi le împănă în anumite păreri mincinoase, ce au apariința a fi adevăruri de știință, ni le propun cu realizmul cel mai grețos și în forma aceasta le prezintă publicului ca ceva delicat. Dacă romanele oneste sunt spiritul ce ametește sufletul, atunci specia din urmă a romanelor se poate socoti de vinarsul amestecat cu mărăgună a sufletului ce-l îmbeată cu totul.

Am cetit despre un bărbat înșămnat, că a fost invitat la prânz la o familie înaltă. Ceva înainte de amez s'a luat la plimbare prin parcul castelului. Deodată aude un zgomot mare, ce venia din partea unde era culina. Merge într'acolo și privește prin ușa întredeschisă și mării fu mirarea, când văzu, că bucătarii au început a se lupta cu — găluște. În toiul luptei au căzut multe găluște la pământ, dar pentru aceea toate au fost servite în supă. La ameză toți erau îndestuliți cu supă, numai omul nostru n'a gustat-o. Știa el bine pentru ce nu mărăncă.

Doamne, ce făptură curioasă e omul! Pentru un fir de păr murdar ce-l află în supă, e în stare să facă taraboiu mare, fugă cu greață din locul unde aerul e corupt, nu poate suferi murdăria pe vesminte sau în chilie, și pe tot dreptul, mai ales când e vorba de mâncări. Cine ar fi bucuros să mănăce mâncările pregătite de un bucătar sau bucătoreasă murdară. Și acum stai și te miră, omul care e atât de gingaș în ce privește curățenia fizică, nu pretinde curățenie dela bucătarul sau bucătoreasa ce-i dă nutremântul spiritual cu toată e plin de toate spurcăciunile, ori vasul în care îl dă e murdar, ba și atunci, când amândouă sunt murdare.

Lucrul trebuie să-l înțelegem așa, că talentul de a scrie, încă nu înșămnează caracter mare, om mare. Scriitorii mari adeveseori sunt oameni mici. Fantazia lor exaltată îi rapește spre regiuni înalte — după pă-

rerea lor — așa încât se cred la înălțime foarte mare preste ceilalți muritori de rând. E ceva natural deci. că după convingerea lor, pe ei nu-i privește legile morale, cari sunt obligatoare pentru ceilalți oameni; și sunt afară de ori-ce lege, sau mai bine zis, stau de-asupra oricărei legi și dacă au voie pot călca în picioare tot ceea-ce înaintea oamenilor, cinstiți, e sfânt și onest. Iată hoția acea genială, pe care publicul mărginit nu numai că o suferă, ci o socotește de ceva vrednic de laudă.

E lucru sigur apoi, că din izvor curat iese apă curată, din mocirlă apă urâtă. Dacă romanțierul sau dramaturgul crede că lui toate-i sunt iertate, că pentru câștigarea de experiențe el se poate amesteca între gunoarele societății omenești, atunci e foarte firesc că produsele sufletului său murdar și desfrânat, încă vor purta pecetea infamiei și a murdăriei. Și spurcăciunea aceasta morală va fi cu atât mai periculoasă, cu cât e predată cu mai mult spirit, mai multă fantazie și dexteritate. Din aceste înțelegem efectele grozave ale romanelor rele. De bună seamă, dacă scriitorul ar preda lucrul pe față, imbiindu-și astfel ideile perverse și apărând corupția morală, cetitorul s'ar feri cu scârbă de el. Dar când același lucru îl predă în mijlocul unei acțiuni enervante și interesante, cu mult spirit și într'un stil strălucitor și linguișitor, cetitorul e prins în mreje și e gata să primească și veninul ca ceva miere. Unde mai punem diferite scene tulburătoare de minte în cari orgiile amorului păcătos să descriu cu fidelitate fotografică. Parcă chiar în serviciul satanei să se fi angajat anumiți scriitori, nici atunci nu și-ar putea împlini mai cu efect slujba de votri.

Va urma.

Hârti vechi.

— Comunicate de preotul Stef. Buzilă. —

(Continuare)

Și mai pe urmă la toată cererea asta fără cale și împotrivoare i-se pune cunună de răscoală, că ziceți, că de nor plini mai marii bisericesti cererea dvoastră, cinstitul regiment să o razime și trimită la Înalta General Comando! Au gândiți dvoastră ca Înalta General Comando a sili pe Dl Episcop să lucre înpotriva rânduelilor înălțatului împărat și împotriva dreptății? auzitusau undeva, că vreun domn lumesc sau milităresc să silească pe episcop, ca să preoțască pe cineva împotriva legilor bisericesti? Niciodată! Apoi cuvintele, că satul tot dela cel dintâi până la cel de pe urmă locuitor stau tare și vărtos, ca să nu primească preot strein. Luați seama, că întra aceste cuvinte li cuprinsă vina de rebelie și de împotrivire asupra poruncilor celor mai mari. Aduceți-vă aminte de articulusurile militare și de celelalte rândueli eșite despre modul cum trăbuie să se roage militari, cum trebuie să-și facă cum trebuie să iscălească rugarea și în ce loc! Apoi socotiți și asta, că cereți popă pe un om neîntocmit și străin și strigați în gura mare, „să nu visă dee paroh strein. Aici singuri cereți împotriva minții omenești și împotriva voii voastre.

Toate neamurile, dni episcopi și înăl-

tata împărăție de ar fi aflat, că casă parohială și paroh străin, dară bine învățat, îi greutate pe popor, — n'ar fi nice întrun sat casă parohială, ci oameni șiar pune popă pe rândul satului ca pe crainic. Inșă au aflat și au văzut bine cu toții, că acelea sunt spre binele, folosul și ușurința oamenilor. Drept aceea, precum mai înainte vam arătat, au rânduit și poruncit, ca să se facă, și sau făcut așa în toată țara și în însuși acest Regiment în mai multe sate. Iară, pentrucă în unele — precum și în Rogna — aceasta sântă rânduială nu sau plinit, nui din vina mea, nice de a dvoastre, ci de a vremilor trecute. Iară dacă nu s'a împlinit preaindurata voință împărătească, părințescile rândueli episcopesti și dreapta poftă a binelui de obște, acuma ar fi de vina noastră a tuturor, că amu au dat Dumnezeu și înalta împărăție pace, de toate se pot plini, care nu s'au putut mai înainte. Drept aceea dvoastră luați bine seama și socotiți, că părințescile rândueli a Înălțatului Împărat și a dlui episcop, dimpreună cu a cinstului regiment, despre care parte Măria sa dl vicarș sau încredințat, că și în numele lui să vă spu aceste, toate așa sună, că în toate parohiile militarilor să se așeză parohi învățați și în cele mai mari parohii: cei mai de frunte, mai învățați și cu purtare mai bună. Că pentru aceea a dăruit înălțatul împărat moșie bisericii la câmp și grădină în sat cu aceea tucmeală, ca poporeni „să ție cele de lipsă și casă parohială pe ea, care Dvoastră o puteți pune în acar care din 3 sau 4 locuri, ce v'am arătat. Și fiind așa mulți poporeni, și având aproape 400 de zloți în lada bisericii, deoarece lemnele, piatra, varul și pâlmașii nu vor costului nemic, fără numai meșterii, foarte lesne și în scurtă vreme o puteți face șiți aveo de pururea cât cum va muri parohul, în 15 zile vi să dă întrânsa altu și nuți mai pătimi ca acuma. Vedeți, că cum moare parohul, toți ar voi să fie parohi nu ca să îndrepte poporul, ci ca să sugă pe bieții săteni. Vedeți frați ce lăcomie, toți ar pofti domni să fie, Nu ca sămi facă vreun bine, ci ca să mă tragă pe mine. Și până sar găta casa, știu, că prea lesne să poate căpăta o casă în plată pentru noul paroh. Și fiindcă Rogna fi cel mai de frunte popor și scaun vicarșii, unde pentru vestita scaldătoare să adună de tot felul de oameni din toate stățiile, care vestesc starea noastră prin toate țările, dvoastră vi să dă voaie, ca dintre toți preoții vicarșii, să vă alegeți pe cel mai mai de frunte și în scurtă vreme vi sa aduce în sat sau vi s'a trimită un cleric dela scaunul episcopesc, fiindcă nice Botta, nice Flore — după rânduelile de acum — nu se pot primi la preoție și eu nu le voiu da [recomandăție nici odată, că nu mi slobod, fiindcă am învățat a asculta de poruncile celor mai mari.

Așadară minteni după biserică vă socotiți și vă sfătuiți după dreptate și cunoștința sufletului și pe care vi lați ales ni lor spune nouă doi deputați a militarilor la o ușă și doi deputați a băeșilor la cealaltă ușă de altar și dacă socoteala dvoastre sa lovi cu santele rândueli, ce v'am expus, pentru toate scrisorile cele fără cale de până acuma vă urma iertare și uitare. Deci ca bunul Dumnezeu să va îndrepte mintea și gândul spre cele bune și folositoare să zicem: Tatăl nostru etc. Amin!

Zisă prin Ioan Mărian m. p. vicar Rocni în Rocna în 21 Maiu 1837.

*

Pe lângă notițele însemnate, ce conține predica aceasta, cred a fi de un interes însemnat și următoarele notițe:

În „Informațiunea parohiei Rodna din 31 Decemvrie 1856“ referitor la aceasta parohie se zice „Parohia Rodna veche sau rădicat înainte de anul 1136, în care prin năvălirea Tatarilor sau pustiit, care iară rădicându-se, în anul 1242 iară a fost de Tătari dărmată, care apoi rădicându-se stă până în prezent“.

Cu toată probabilitatea să crede, că parohia, ce a existat în Rodna înainte de 1136 a fost romano-catolică și atare a fost și minunata biserică dărmată prin Tătari (Mongoli) la 1242, a cărei ruine să mai vad până azi și cu deosebire turnul în dimensiuni atât de mari. Din împrejurarea că părintele actual din Rodna v. Danilă Mălaiu săpând în anul 1912 în fundamentele acestei colosali biserici a găsit, că la ridicarea acelor fundamente sau folosit și petrii cioplite în diferite și diferite figuri, cari evident au format podoaba altei biserici, ce a existat mai înainte în acel loc, să deduce cu toată probabilitatea, că biserică din vorbă s'a ridicat pe ruinele vre-unui templu roman, — la care au aparținut numitele pietrii sculptate așa frumos.

În „Conspectul parohiei Rodna pro 1835“ (vezi Protocolul poruncilor bisericesti a paroh. Rodna Nr. VI anul 1835) stă scris prin parohul de atunci Gerasim Porcius, „după cronica Bistriții a fost Rodna la anul 1240 după Chrs. un oraș mare băieșasc. La anul 1244 s'a pustiit orașul Rodna prin oardele mongolice, dar în anul 1308 Rodna tot s'a mai aflat ca o visterie de argint laudată. În anul 1475 după cronica Bistrii au căpătat orașul Rodna dimpreună cu toată valea ei după cele multe patimi, care o spriginit și au pătimit, dela Craiul Matias dreptul de a fi uniți în toate drepturile cu orașul Bistriță. Im Jahre 1520 erhebt König Ludwig Rodna zu einem frein Markplatze und gibt ihm ein neues Tappen und Siegel. În hotarul paroh. Rodnei vechi n'a fost nice o mănăstire. În anul 1763, când a venit miliția pe districtul Rodnei căpătând locuitori băieși din Rodna volnicie care a se duce în țară să le dee împărăția moșie, care a șădea în Rodna sub băieșag să aibă numai casă și grădină, iară care vor lua armele să fie stăpânitori a toată moșia și a celor ce să duc.

(Va urma.)

BIBLIOGRAFIE.

A a p a r u t: Acatistul și se vind
legătura simplă frco . . . 1 cor. 10 fil.
„ cu foi aurite în pânză 1 „ 60 „
„ în piele bordo frco 6 „ 20 „
„ în celuloid cu cruce frco 5 „ 20 „

Librăria Seminarială Blaj—Balázsfalva.

Critica unei lecții de Valer Seni profesor în Năsăud. E o folositoare broșură pentru toți oamenii de școală, cari doresc a cunoaște cum trebuie tratată metodic o lecție în școală. Broșura e o reproducere din „Foaia școlastică“ și se află de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj, cu 60 fil.

In editura tipografiei Ramuri din Craiova au apărut două cărțile de o aleasă execuție tehnică și conțin versuri la diferite ocazii și despre lucruri dragi copiilor. Versurile sunt în mare parte introduse de ilustrații corespunzătoare

Titlul cărților: Elena Farago:

Copiilor . . . costă 1.25 cor.

Pentru copii . . . 1.—

Se pot comanda și la Librăria Seminarială din Balázsfalva—Blaj.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5.40 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj cu prețul 9.50 cor.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Sucu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5.30

vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5.30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea*

Domnului și Grația. fco. 7.30 cor.

vol. II. *Sacramentele și Eschatologia.* fco. 7.30 cor.

3. *Hipnotism și Spiritism* 1.50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din cassele bisericesti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol Blaj—Balázsfalva.

A eșit de sub tipar:

Regulament pentru organizarea învățământului în școlile primare din Arhidieceza gr.-cat. română.

Se află de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj. Prețul 2 cor.

Se află de vânzare

Portretul Escelenției Sale **Dr. Y. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la Librăria Seminarială.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Se află de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea icoanelor 4⁵/₁₀ cm.

MILIOANE in contra

T I I,

răgușelei, cate . . . . . , tusei convulsive și măgărești

Caramellele pectorale

alui Kaiser cu „trei brazi“

6050 atestate dela medici și privați garantează pentru succesul sigur.

Bonhoane excepțional bune și gustoase.

Pachete cu 20 fl. și cu 40 fleri; cutie cu 60 fleri se află la: **Carol Schteszl** farmacist Blaj. (34) 15—22

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

== SIBIU ==

Strada Cisdăiei 1—5. Edificiile proprii.
recomandă ==

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912 . . . . . K. 5,456,645.67
Capitale asigurate pe viață achitate 5,458,689.43
Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1912 } foc „ 133,867,241.—
} viață „ 11,740,710.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2,603,400.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(18) 46—?

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.